DISPARIȚIA PREMATURĂ A UNUI DISTINS MEMBRU TITULAR AL CRIFST-DIS: PROFESORUL ION ȘERBAN NANIA
(25.03.1934 – 13.12.2009)

Ștefan NEGREA
stnegrea@yahoo.com

Abstract: In the following, are presented the life and the work of professor Ion Șerban Nania, archeologist, historian, science historian, ethnologist and biologist as well, who published numerous innovative, richly documented studies, in all the research domains he had approached. He was struck down at the height of his creative state by a ruthless disease on the 13th of December, 2009.

Keywords: Professor Ion Șerban Nania, CRIFST.

L-am cunoscut pe profesorul Ion Nania la 10 noiembrie 2000, cu prilejul participării la cea de-a 31-a Sesiune anuală de comunicări a Muzeului Județean Argeș din Pitești. Îmi amintesc că, după ce moderasem împreună cu academicianul Nicolae Botnariuc cele 17 comunicări prezentate în ședința secției de Zoologie, ne-am îndreptat spre restaurantul din apropiere unde ne aștepta masa de prânz. Nemaigăsind loc la mesele cu biologii veniți din toată țara, m-am așezat, împreună cu soția mea, dr. Alexandrina Negrea, la masa istoricilor din Muzeul Argeș. Aceștia tocmai terminaseră de mâncat și ascultau ce le spunea un comesean cu fruntea înaltă, privire pătrunzătoare și mustața căruntă. Având mult umor, povestitorul era adesea întrerupt de hohote de râs, întrebări și comentarii. Ascultându-l, am

Foto. Profesorul Ion Șerban Nania (25.03.1934–13.12.2009).

fost captivat, la rândul meu, de povestirile sale, de calitatea informațiilor și de acuratețea frazelor sale. Acestea trădau un intelectual înzestrat cu o cultură enciclopedică profund asimilată, un cercetător de elită pasionat iremediabil de științele naturii, arzând continuu de dorința de a studia și scrie cu prioritate despre trecutul și prezentul ținutului său natal. Întrebând pe istoricul de lângă mine, am aflat că distinsul domn era profesor la un liceu din Pitești, autor al unor volume despre istoria vânătorii și vânatului în România, inclusiv a numeroase articole arheologice, istorice, folclorice, etnobotanice și etnozoologice: Ion Nania. Intuind în Ion Nania un membru CRIFST de marcă, l-am rugat pe interlocutorul meu să mă prezinte în calitatea mea de atunci, cea de secretar al Diviziei de Istoria Științei (DIS) a Comitetului Române de Istoria și Filozofia Științei și Tehnicii (CRIFST) din cadrul Academiei Române[1].

În convorbirea avută atunci la masă, Ion Nania a acceptat bucuros propunerea mea de a-și depune cererea de înscriere ca membru asociat, însoțită de curriculum vitae și lista de publicații. La 17 august 2001 primeam prin poștă documentele solicitate. La 15 octombrie 2001 îi trimiteam adresa de confirmare a primirii ca membru asociat al diviziei de Istoria Științei, semnată de acad. Gleb Drăgan (președinte DIS) și de cercet. șt. I dr. Ștefan Negrea (secretar DIS), inclusiv legitimația DIS nr. 42. Conform statutului CRIFST, după un an, la 17 octombrie 2002, era supus aprobării Adunării Generale întrunită în Aula Magna a Academiei Române. Membrii CRIFST au aflat din referatul de sinteză întocmit de mine că profesorul Ion Șerban Nania, născut la 25

[1] Autorul a ocupat această funcție onorifică în perioada ianuarie 1995 – mai 2007, fiind ales de trei ori consecutiv și fiind propus pentru al patrulea mandat pe care l-a refuzat, propunând pe actualul secretar, istoricul Valentin Marin, pregătit de dânsul ca succesor. (Nota red.)

martie 1934, era absolvent al Facultății de română-istorie a Institutului Pedagogic din București; că a publicat deja două cărți: *Istoria Vânătorii în România*, apărută în 1977, și *Vânatul pe teritoriul României*, apărută în 1991, precum și peste 50 de lucrări științifice – unele dintre ele fiind apreciate elogios de personalități consacrate în domeniu, printre care C. C. Giurescu, Romulus Vulcănescu și C. S. Nicolăescu-Plopșor. Fiind votat în unanimitate, i-am dat personal, la Pitești, cu prilejul celei de-a 32-a Sesiuni anuale de comunicări a Muzeului Județean Argeș din 8–9 noiembrie 2002, adresa de confirmare a calității de membru titular și o copie a regulamentului CRIFST.

Viața

În ceea ce urmează voi prezenta secvențe din viața regretatului profesor Ion Șerban Nania, așa cum rezultă din scrisorile primite de la el ca membru al CRIFST și din prefețele cărților sale precum și dintr-o cronologie a principalelor evenimente din viața sa, folosind datele autobiografice publicate în cartea *Legende și tradiții* (2007). Cu certitudine, viața sa a fost strâns împletită cu cea a țăranilor din Vlașca sa natală, majoritatea săraci și exploatați fără milă – indiferent de cine a condus până în prezent adânc încercata Românie. Vorba poetului: „*Munții noștri aur poartă / Noi cerșim din poartă-n poartă...*" Dintre toți românii vor „cerși" sigur țăranii, cât timp statul nu va realiza cadrul propice pentru crearea de ferme moderne, pentru refacerea irigațiilor și a perdelelor forestiere distruse după 1989, pentru stoparea defrișărilor. Pădurile pot fi proprietate particulară, dar exploatarea lor, ca și a bogățiilor subsolului, trebuie să fie supravegehată conform unor legi formulate clar, care să prevadă condamnări penale severe cu executare imediată pentru absolut toți cetățenii țării, conform principiului democratic „nimeni nu este mai presus de lege". Ca în Franța, de exemplu, unde l-am cunoscut pe contele Begouen, proprietarul celebrei peșteri cu gravuri paleolitice „Trois Frères" din Pirinei. Această peșteră fiind un sit protejat, contele avea voie să introducă doar 3–4 persoane odată, având prioritate specialiștii în gravuri și picturi rupestre cu autorizații speciale, din care se eliberau cel mult una pe an (*vide* Șt. Negrea, 1979). În Anglia, o șosea nouă a trebuit să fie reproiectată când constructorii au dat peste un sit botanic în cale. La polul opus, politicienii noștri,

care nu pot fi bănuiți a fi pătrunși de principiile adevăratei ecologii, cea fondată de Ernst Haeckel la Universitatea din Iena, se joacă cu natura care, odată dezlănțuită, scăpată de sub control, se răzbună pe nepăsarea și ignoranța conducătorilor prin perioade de secetă prelungită ducând la deșertificare, prin inundații catastrofale și alunecări de teren (peste tot unde pădurile au fost rase) etc. Ecologii cu diplomă nu au fost și nu sunt consultați decât excepțional. În schimb au fost și sunt consultați „ecologiștii" (sic!) politici atotștiutori, atât înainte cât și după 1989, în nesfârșita tranziție. Această tranziție este întreținută în folosul „băieților deștepți", al „baronilor" din partide și de parlamentarii care fac și votează legi cu nemiluita, fără ca acestea să fie respectate nici măcar de cei care le-au conceput și votat. Dacă ar fi fost ascultați hidrobiologii consacrați, urmași ai lui Grigore Antipa, nu ar fi fost, de pildă, asanate toate bălțile din zona inundabilă a Dunării și parțial cele din Deltă. Aceste bălți aveau un rol esențial în evitarea viiturilor de primăvară și în alimentarea cu apă a japșelor, ghiolurilor și întinsurilor, apă necesară pentru ciclurile trofice care conduc, în final, la o bogată producție de pește pentru consumul intern dar și pentru export. Sunt naivi cei care cred că se mai poate reveni la starea prosperă a bălților din vremea lui Grigore Antipa prin ecologizare. Niciodată un ecosistem modificat de om prin îndiguiri, baraje etc. nu va mai putea fi ce a fost înainte. Va deveni un alt tip de ecosistem, care, în final, va intra sau nu într-un stadiu de climax diferit de cel original (*vide* DEM, vol. 1, p. 377).

Marele hidrobiolog, ihtiolog și economist al apelor care a fost Antipa a avertizat în cartea sa din 1910 – sugestiv intitulată *Regiunea inundabilă a Dunării. Starea ei actuală și mijloacele de a o pune în valoare* – că planul de desecare a întregii lunci inundabile, inclusiv a Deltei, avansat de unii ingineri și politicieni ai vremii, va avea consecințe dintre cele mai grave. De ce? Pentru că bălțile dețineau un rol important în reglarea debitelor fluviului, în menținerea nivelului freatic ridicat pentru zonele agricole învecinate și a unui regim de precipitații local favorabil în zona inundabilă. În sistemul preconizat de Antipa (1910, 1927), marile depresiuni naturale unde se aflau bălțile cele mai mari și mai productive trebuiau să rămână pentru pește și ca rezervoare de apă; zonele intermediare urmau să fie amenajate și folosite alternativ pentru cultura crapului în perioada inundațiilor și pentru agricultură în perioadele uscate; numai

terenurile mai ridicate, cu sol deja format, trebuiau să fie îndiguite și cedate definitiv agriculturii. Dacă Grigore Antipa a reușit să păstreze, cu autoritatea sa științifică dar și datorită funcției sale de inspector general al Pescăriilor Statului cea mai mare arie umedă rămasă în regim natural din Europa, odată cu acțiunile de extindere a suprafețelor agricole și de concentrare a localităților din ultimii ani ai regimului comunist s-a trecut și la asanarea zonei inundabile și a Deltei Dunării. Să nu se creadă însî că nu au fost voci și publicații științifice care să continue să suțină ideile și propunerile lui Grigore Antipa, să aducă noi argumente bazate pe cercetări proprii (*vide* C. Motaș, 1960; N. Botnariuc și S. Beldescu, 1961; George Bârcă și M. Băcescu, 1969; C. Motaș, 1971; Șt. Negrea și A. Negrea, 1975; Șt. Negrea, 1990).

Am ținut să amintesc unele aspecte ale evoluției societății românești în secolul trecut pentru a putea înțelege atitudinea civică, totdeauna verticală a profesorului (marginalizat ca suplinitor perpetuu) și pentru a evalua corect opera științifică a *cercetătorului* (pasionat de istorie, biologie, etnologie și folclor). Pentru a înțelege, de asemenea, de ce a iubit, ca nimeni altul, locurile natale și de ce răzbate din scrierile sale mândria de a fi „din Vlașca, din Mozăceni – sat cu nume străvechi și frumos de origine geto-tracă”. În continuare reproduc fragmente din scrisorile inedite ale lui Ion Nania, adresate mie în calitate de secretar al DIS-CRIFST, stilizate pe alocuri.

Scrisoarea 1. Pitești, 17 august 2001

„Stimate Domnule dr. Ștefan Negrea,

Sunt un țăran al cărui strămoș, Nania, s-a vândut rumân lui Trufanda, mare vistier, la 20 aprilie 1629 – deși poseda o frumoasă ocină (pământ cu drept ereditar – *Nota Șt. N.*) atestată în 1557, când mai trăia bunicul său. Sunt așadar un om provenit dintr-o altă lume, educat pentru alte vremuri, cu dragoste de glie, pentru boieri) care nu au fost așa cum i-au descris comuniștii) și mai ales cu deosebit respect față de Dumnezeu, care m-a înzestrat cu o putere fizică și mentală mai deosebită.

Părinții, oameni simpli, m-au educat după legile și obiceiurile din bătrâni. Mai ales tata îmi spunea: „Nu ai voie să minți decât dacă, Doamne ferește, e război și cazi prizonier. Atunci poți să minți ca

să nu-ți trădezi țara și camarazii." Am muncit mult, de la șase-șapte ani. Tata s-a întors din război schilodit. De aceea eu a trebuit să muncesc pământul, să cresc vitele. Dar am și citit mult. Văzând ce fac comuniștii prin satele noastre i-am urât din tot sufletul. Era prin martie 1949. Mergeam cu carul tras de boi sa-l duc pe tata la doctor în Pitești când, pe câmpul Oarjei, am văzut o scenă cutremurătoare. Vreo zece țărani erau înhămați la un plug pe care cineva îl ținea de coarne iar doi milițieni îi băteau cu biciul ca să-l tragă. Mai târziu, prin 1952, aveam să aflu că omul cu biciul era Marin Ciocănel, președintele Sfatului Popular din Oarja de atunci!

Am fost în permanență prigonit, marginalizat, hărțuit. Am răspuns numai printr-o bună pregătire profesională și prin muncă exemplară iar în autobiografie subliniam că m-am născut într-un bordei și că numai prin muncă tata a ajuns unul dintre fruntașii satului. Vă fac aceste mărturisiri pentru a mă înțelege, de ce am amânat atâta timp răspunsul solicitat. Dacă n-am primit toată viața o răsplată cât de mică pentru munca mea conștiincioasă, la ce bun acum, în pragul sfârșitului? Și aceasta venită din partea unei personalități științifice care abia m-a cunoscut. Acum, că m-am hotărât, vă mulțumesc. Deși sunt bolnav și am ajuns să dorm 7–8 ore pe noapte în loc de 3–4 ore ca odinioară, încă lucrez mult. Dacă înainte de 1989 eram pe lista neagră a oficialităților, azi nu găsesc sponsori. Un flacon cu zaharină a ajuns 15 000 lei. După ce plătesc întreținerea la bloc și celelalte facturi lunare, din pensie îmi mai rămân doar bani pentru pâine și salam... Și asta în timp ce țara este jefuită fără rușine de cei ce au ajuns la putere [...]

Ce bine ar fi pentru neamul românesc dacă măcar intelectualii ar fi așa cum sunteți dumneavoastră. Cu mulțumirile cuvenite și cu adâncă recunoștință, vă îmbrățișez ca pe un frate, ca pe un român adevărat, Ion Nania.

P. S. Vă trimit alăturat un extras din mica monografie «*Cocoșul Aldai*» tipărită cu sprijinul Muzeului Județean Satu Mare. Cei de la Muzeul din Pitești au refuzat să o publice «din lipsă de spațiu»..."

Scrisoarea 3. Pitești, 26 august 2002

„Mult Stimate Domnule Ștefan Negrea,

Am întârziat cu răspunsul la circulară din cauza muncii intense depuse pentru scrierea unei monografii sătești (este vorba de monografia „*Mozăceni*" – satul natal al autorului – *Nota Șt. N.*). În medie lucrez cam 15–16 ore din 24. Alăturat vă trimit comunicarea despre stârcul *Bubulcus ibis* – probabil cea mai scurtă monografie a unei păsări din ornitofauna României [...]. Până la 17 octombrie a.c. textul și ilustrația vor fi gata.

Vă mulțumesc mult pentru că – deși sunt în provincie – nu mă uitați. Mă rog lui Dumnezeu să vă ajute și să vă dea sănătate! Vă îmbrățișez ca pe un frate ocrotitor, Ion Nania".

Scrisoarea 4. Pitești, 18 decembrie 2002

„Mult Stimate Domnule Ștefan Negrea,

Sunt tot mai bolnav și obosit. Îndur frigul din cameră (sunt 14–15°C) ca să pot ajunge la finalul monografiei sătești de care v-am scris. Se împlinesc doi ani de când am început munca de redactare. Așternerea pe hârtie a fost dificilă datorită materialului imens cules pe teren în aproape 50 de ani. Uneori stau și mă gândesc: cum am fost în stare să fac atâta efort fizic și sacrificii bănești? A meritat? Și ce am câștigat? Dacă rămâneam țăran în satul meu natal, la munca pământului, aș fi avut, cu siguranță, o bătrânețe liniștită, fără multe griji. Pe când așa, cu ce m-am ales cumpărând mereu cărți, citindu-le și conspectând ce mă interesa? Cu o pensie mizeră care abia îmi ajunge să achit întreținerea și alte cheltuieli la bloc și, din puținii bani rămași, să cumpăr de mâncare – echivalentul a 3–4 kg de mezeluri. Dar medicamentele?! Cu toate acestea mă pot socoti un om fericit față de adevărații muritori de foame, tot mai numeroși în țara noastră. Nemernice vremuri!...

Domnule Negrea, vă rog, dacă puteți, să-mi găsiți un cumpărător pentru volumele din colecția *Fauna României* trecute în lista anexată, toate în stare excelentă. Sunt nevoit să le vând pentru că am mare nevoie de bani. Le-am cumpărat la apariția în librării pentru a identifica speciile întâlnite în deplasările mele. Am constatat astfel că din Argeș nici jumătate din specii nu sunt citate! M-a preocupat în

mod deosebit fauna de păsări și mamifere de interes vânătoresc. Am peste 8000 de pagini dactilografiate despre aceste animale. Cum v-am mai scris, dacă în trecut nu puteam publica fiind pe lista neagră, acum n-am sponsori! Mi-am dat seama că sunteți un bun creștin și român și de aceea sunt sigur că mă veți povățui cum pot să vând volumele din *Fauna României*. (Am afișat lista în avizierele de la Institutul de Speologie „Emil Racoviță" și de la Muzeul „Grigore Antipa" – *Nota Șt. N.*)

Cu mulțumiri anticipate, vă îmbrățișează frățește, Ion Nania".

Scrisoarea 7. Pitești, 1 septembrie 2003

„Mult Stimate Domnule Negrea, sunt tot mai convins că trebuie să mă bucur de durerile și amețelile care mă chinuie tot mai mult dimineața, la sculare. Este un semn că mai trăiesc și că trebuie să îi mulțumesc bunului Dumnezeu care mă ocrotește și că vă pot scrie această scrisoare.

Deși redactarea monografiei „*Mozăceni*" imi ocupă mai tot timpul, voi participa cu siguranță la Adunarea Generală a CRIFST din 23 octombrie, dar fără a prezenta o comunicare. Voi încerca până atunci să nu mă mai gândesc la nenorocirile care se abat, tot mai multe, asupra bietei noastre țări, chiar dacă:

Diferența se confirmă/Ca o plagă peste dermă:

Azi ministrul are firmă/Prim-ministrul are fermă...

Vă îmbrățișez ca pe un frate, cu sărutări de mână Doamnei Negrea, Ion Nania".

(Era pe vremea lui Adrian Năstase. De remarcat că, deși suferind, Ion Nania șfichiuiește cu talent de epigramist autentic și umor sarcastic pe politicienii contemporani care au creat actualul haos în societatea românească, adeverind că nimic nu s-a schimbat de la Niccolo Machiavelli (1459–1527) încoace; ca și atunci, în politică dictează interesele și forța, nu principiile morale – *Nota Șt. N.*)

Scrisoarea 8. Pitești, 28 Brumar (octombrie) 2004

„Mult Stimate Domnule Negrea,

Cu ajutorul lui Dumnezeu, în ciuda multor piedici, iată că îmi văd împlinită munca de o viață (de etnolog, biolog etc. – *Nota Șt. N.*)

pe văile copilăriei mele – Mozăceni, Drâmbovnic – care se unesc pe vatra comunei Mozăceni. Dacă materialul – parțial folosit – a fost adunat pe parcursul unei jumătăți de secol, pentur redactare am stat zi și noapte la masa de lucru până la 18–19 ore din 24, începând de prin decembrie 2000. A fost o muncă istovitoare care a durat mai bine de trei ani, în ciuda necazurilor care nu m-au ocolit și a sănătății șubrede. Acum vă veți da mai bine seamam de ce nu am putut participa mai mult la activitatea CRIFST, cum aș fi vrut – dar bunătatea dumneavoastră mă iartă.

Vă îmbrățișează cu mult respect, Ion Nania."

Nota Șt. N.: Scrisoarea era însoțită de o voluminoasă monografie (790 pagini) intitulată: „*Mozăceni – o veche așezare din fosta țară Vlașca*" ce purta următoarea dedicație: „Bunului român, omului de știință cu credință în Dumnezeu Ștefan Negrea, cu toată prețuirea autorului. 23 Brumar 2004, ziua Cuv. Antonie de la Iezeru-Vâlcea". Respectul profund al omului Ion Nania pentru țăranul român ca truditor pe ogor și erou pe front răzbește și din motto-ul cărții care îi este astfel dedicată: „*Din sudoarea picată-n mărgăritare de pe frunțile țăranilor s-au înfipt în glie rădăcinile statornice, iar din din sângele vărsat de eroi au răsărit bujorii libertății. Ion Nania*". Pe coperta a patra, figurează un citat din cartea „*Mitologia românilor*" a cunoscutului etnolog Romulus Vulcănescu, în care Ion Nania este alăturat în context unor nume celebre: „Cu studiul vânatului și vânătorii în Dacia s-au ocupat câțiva istorici români ai temei: Alexandru Odobescu, Constantin C. Giurescu etc. Noi ne oprim la ultimul studiu de Ion Nania, care e mai aproape de exegeza mitică. Dânsul trece în revistă relatările scriitorilor antici, greci și romani [...] apoi descrie natura vânatului [...], felul vânătorii [...] și folosirea cărnii, blănii, oaselor. De asemenea, descrie vânătoarea în perioada daco-romană, în perioada feudală (vânătoarea domnească, a boierilor și a țăranilor liberi), cu dările și obligațiile corespunzătoare".

Impresionat de monografia Mozăcenilor, am publicat o recenzie pe potrivă în revista Noema a CRIFST (vol. 4, nr.1, 2005). Se vede că aceasta a avut ecou în Argeș, deoarece am primit, îndată după apariție, următorul mesaj venit prin poșta electronică:

„Stimate Domnule Ștefan Negrea,

Prin bunăvoința domnului profesor Ion Nania, am putut citi, zilele trecute, cronica Dvs. la cartea-eveniment a Domniei sale despre Mozăceni. Aveți dreptate, este o carte unică în acest domeniu. Întrucât dl. Nania a împlinit o frumoasă vârstă (70 de ani – *Nota Șt.N.*) vă cer respectuos permisiunea să publicăm în revista de cultură *Argeș* (pe care o conduc) textul Dvs. [...] pentru că numele Dvs. are acea greutate (competența necesară) de care cartea d-lui Nania are nevoie [...]. Având în vedere că revista *Argeș* are un tiraj de 1 000 de exemplare și circulă în întreaga țară (reviste, scriitori, biblioteci), cred că textul Dvs. poate să apară în două publicații. În fine, am fi onorați să colaborați cu revista de cultură *Argeș*!

Vă mulțumim anticipat, Jean Dumitrașcu, redactor șef".

Scrisoarea 14. Pitești, 28 august 2006

„Mult Stimate Domnule Negrea,

Am primit circulara Dvs. din 21 iunie a.c. dar am întârziat răspunsul pentru a-l însoți cu ultimul număr al revistei „*Restituiri – Pitești*" de care voi răspunde de aici înainte și pe care doresc să o fac să reflecte adevărul istoric în folosul celor ce doresc să cunoască realitatea despre ororile comunismului de sorginte bolșevică, care a minta credința în Dumnezeu, dragostea de glie și sufletul românesc, făcând să dispară în bună măsură cea mai veche etnocultură din spațiul european. Revista a apărut chiar de „Ziua lupului", la 23 august, zi în care țara noastră a căzut sub jugul comunist și care, spre umilirea cea mai barbară, a fost transformată în sărbătoare națională! Întârzierea s-a datorat și căldurii sufocante (stau la etajul 4 într-un bloc din cartierul Trivale), a diabetului și a altor suferințe cronice care ămi provoacă o stare de epuizare, de secare a puterii de muncă. Din păcate nu am nici colaboratori pe măsură pentru revistă: mai toți sunt agramați cu diplomă. Cei care vor să publice sunt ziși profesori care doresc să capete puncte pentru gradații, grade și prime. Ei trimit compilații copiate din diferite cărți. De aceea sunt nevoit să scriu eu articole pe care le semnez și sub diferite pseudonime ca Ion Leșanu, Ionică Alconstant-Buică etc. Apoi vine corectarea, chiar și de două-trei ori, a materialului cules... Indiferent de starea sănătății

și a vremii (sau a vremurilor) voi participa cu siguranță la sesiunea CRIFST din 12 octombrie a.c. cu comunicarea *Floarea reginei Dochia și procesul comunismului*. Multă sănătate și sărutări de mâini Doamnei din parte-mi. Al dvs., Ion Nania".

Nota Șt. N.: Când Ion Nania a preluat revista trimestrială de istorie a Centrului Cultural Pitești, intitulată „*Restituiri – Pitești*", aceasta era în al patrulea an de la înființare. A publicat din martie până în decembrie 2006 nu mai puțin de 17 articole, apoi nimic!

Scrisoarea 16. Pitești, 27 august 2007

Iubiți prieteni și ocrotitori ai umilului care vă iubește nespus,

Cu ajutorul lui Dumnezeu, am reușit să ajung și în pragul acestei toamne. De patru luni mă lupt cu diabetul și complicațiile sale. Nu pot să lucrez mai nimic. Amețit permanent, abia am reușit să selectez vreo patru sute de cărți pe care sper să le accepte vreo bibliotecă contra unei sume derizorii. Am nevoie de bani pentru pregătirea celui din urmă drum... Cu acest prilej am găsit printre hârtii, compunerea unui elev de acum 34 de ani care mi-a stârnit amintiri dureroase și unele duioase, legate de ziua Sfântului Ierarh Alexandru. Zi în care predau regulat elevilor mei lecția despre Razboiul de independență, acea zi în care marele nostru domnitor și rege Carol I s-a hotărât să salveze armata rusă de la dezastru arătând țarului Alexandru cât de viteji pot să fie românii. În toată cariera mea de dascăl de istorie am folosit numai documente autentice și nu cele venite de la partidul unic. Așa se face că și pentru lecția predată acum 34 de ani am ales o carte foarte rară. Este vorba de *Amintiri din Războiul independenței*, publicată în 1912 de dr. Gh. Sabin – ajuns prefect al județului Vâlcea. El a plecat la război împreună cu alți 500 de studenți, toți înrolați ca voluntari. De altfel, mii de tineri din toate colțurile țării au plecat la război cuprinși de un entuziasm de nedescris. În fragmentul-document citit, autorul povestește cum un tânăr voluntar a murit sfârtecat de un obuz, înainte ca să vadă un turc, în brațele fratelui său [...]. Efectul pe care l-a avut citirea acestui fragment s-a văzut dintr-o compunere scrisă de un elev, când s-a dat de către diriginta lor tema „*Profesorul meu drag*". Iată ce s-a scris acest elev:

„Ora de istorie. La catedră, tovarășul profesor Nania care tocmai și-a încheiat lectura cu fraza: „Și astfel, tânărul acela, copii, cu puțin

mai mare decât voi, a murit atât de tragic în războiul pentru independența României din 1877”. Este una dintre numeroasele povestiri pe care tov. Profesor ni le citește în orele de istorie. Noi suntem atenți și simțim în noi acea empoție pe care o ai atunci când te afli la fața locului. Glasul său curge domol și povestirea ne farmecă pe toți ca un cântec minunat pe care-l auzi într-o pădure vrăjită, cu zâne. Povestea ne rămâne adânc săpată în suflet și, mai târziu, când ne vom aminti de ea, vom simți aceeași emoție ca și prima dată [...]. În fiecare lecție, tov. profesor își pune toată silința, dragostea și pasiunea sa în a ne citi filă cu filă din marea carte a istoriei.

Istoria României ne apare ca un film derulat de tov. profesor. Despre mulți eroi ai țării știam încă din primele clase, dar acum am aflat amănunte neștiute despre răscoale, revoluții și războaie [...]. Tovarășul profesor este un om deosebit. Îi scânteiază privirile și este și dânsul mișcat când ne vorbește despre strămoșii noștri și faptele lor mărețe. Când face un semn cu mâna, așa, într-o parte, parcă ridică o perdea de pe trecut și noi putem vedea tot ce ne spune.

Ca fizic, profesorul este un bărbat înalt, bine legat. Părul încârlionțat și dat pe spate lasă să se vadă o frunte largă, inteligentă. Ochii vii și senini aruncă priviri caracteristice omului bun la suflet.

Mihailov Viorel, elev în clasa a VIII-a, anul școlar 1972–1973”.

Mi-l amintesc pe acest elev, era cuminte ca o fetiță, mereu dornic de cunoaștere. Nu l-am mai întâlnit de atunci, nimeni nu știe unde poate fi”.

Nota Șt. N.: Iată cât de mult înseamnă pentru elevi un profesor bun, cu dragoste de meserie: le poate modela caracterul iar profesorul de istorie le poate da în plus, povestindu-le trecutul, mândria de a fi român. Din păcate, astăzi tocmai istoria românilor s-a redus la o oră pe lună! Ce să mai spun? Încă suntem balcanici. N-ar fi rău dacă politicienii noștri ar da examen eliminator la această materie, ca de altfel și la celelalte de cultură generală. Altfel riscăm să exclamăm ca Adolf Hitler în *Mein Kampf*: „Când aud de cultură îmi vine să împușc”[2].

---

[2] Autorul a ocupat această funcție onorifică în perioada ianuarie 1995 – mai 2007, fiind ales de trei ori consecutiv și fiind propus pentru al patrulea mandat pe care l-a refuzat, propunând pe actualul secretar, istoricul Valentin Marin, pregătit de dânsul ca succesor. (Nota red.)

Scrisoarea de la „fratele meu mai mic" se încheie astfel:

„Nu am vrut să plictisesc cu această lungă scrisoare. Am iubit din suflet pe marii noștri regi Carol I și Ferdinand I care, devenind adevărați români în fruntea acestui popor harnic și viteaz, primul a câștigat independența țării, al doilea a făurit România Mare. Comunismul a transformat în rău sufletele oamenilor, a făcut din țărani orășeni, iar din cei care au rămas la sate mulți au devenit leneși și hoți. La mulți ani cu sănătate și împliniri. Ion Nania".

Scrisoarea 17. Pitești, 17 făurar (februarie) 2008

„Iubite Domnule Negrea și Stimată Doamnă,

Să uităm, dacă se poate, măcar la început de an, de necazurile și nevoile cotidiene și să ne bucurăm de marile noastre realizări. În acest colet veți găsi ultima mea carte intitulată *Legende și Tradiții*, apărută recent la Editura „Alean". Mi-am permis să dau pe copertă un citat din recenzia Dvs. despre monografia mea *Mozăcenii – o veche așezare din fosta țară Vlașca*."

Nota Șt. N.: Cu scrisul său caligrafic, Ion Nania a ținut să-mi atribuie merite și calități exagerate: „Distinsului român și om de știință Ștefan Negrea, suflet mare, de ale cărui sfaturi și încurajări am avut parte abia în a treia epocă a vieții, îi dăruiesc cu recunoștință această carte despre legendele care mi-au încântat copilăria.Ion Nania".

Scrisoarea 18. Pitești, 25 gustar 2009

„Mult Stimate Domnule Profesor,

Mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a prelungit viața în urma unei come diabetice. Dacă mă voi simți ca în prezent, ne vom revedea în octombrie la Sesiunea DIS-CRIFST, cu toată mâhnirea că nu mai sunteți secretarul nostru. Dumneavoastră ați avut o educație creștinească și ne înțelegeți, iertați, încurajați ca și cum ați fi încă secretarul DIS. Pentru tot binele și sprijinul pe care mi l-ați acordat, vă urez viață lungă, cu multă sănătate și împliniri în ceea ce doriți să mai lăsați pentru cei ce ne vor urma – alături de Doamna Alexandrina, căreia îi urez „La mulți ani" pentru 30 august, ziua numelui Domniei sale, Ion Nania".

Nota Șt. N.: Această scrisoare era însoțită de ultima carte semnată de Nania, despre *Rusalii – o sărbătoare multimilenară în spațiul românesc*.

Ea poartă următoarea dedicaţie: „Mulţumind lui Dumnezeu că încă mă aflu în viaţă, vă dăruiesc din tot sufletul, Domnule Prof. Dr. Ştefan Negrea, această carte despre obiceiurile multimilenare dispărute de pe frumoasa vale a copilăriei mele – Valea Mozacului – devenită azi o catastrofă ecologică. Ion Nania, 25 gustar, 2009".

Scrisoarea 19. Piteşti, 12 brumărel (octombrie) 2009

„Mult Stimate Domnule Profesor,

Soarta – care este de fapt voia Tatălui Ceresc – a decis să nune putem vedea în ziua de 23 octombrie la sesiunea CRIFST. Am fost depistat cu o tumoare foarte mare la colon. Luni, 28 septembrie a.c. am mers cu colonoscopia şi o recomandare specială la dr. Ioan Timaru de la Spitalul Militar Bucureşti care a fost categoric: „Cel mai târziu luni, 5 octombrie, se va interna pentru operaţie de anus contra naturii". Am plecat refuzând să mi se facă o asemenea operaţie. Mă supun destinului. Deja vine zilnic acasă o fată de la Biblioteca Judeţeană Argeş să îmi înregistreze cărţile pentru predare. Cred că va dura mult – abia am ajuns la nr. 1250. Va lua mult timp şi predarea arhivei personale. Cu voia lui Dumnezeu sper să ne vedem la Sesiunea Muzeului Judeţean, la Piteşti, când veţi afla mult mai multe. Vă îmbrăţişez şi mă rog lui Dumnezeu pentru sănătatea Dvs, şi a Doamnei. Ion Nania".

Nota Şt. N.: Nici nu bănuiam că acesta avea să fie ultimul mesaj scris de mâna bunului nostru prieten pe o vedere cu Mănăstirea Agapia expediată prin poştă! De îndată ce am primit mesajul am avut cu el o lungă convorbire telefonică, încercând să-l conving să îşi facă operaţia, deoarece cunosc cazul unui profesor al meu care a trăit încă zece ani, murind de altă boală. Din nefericire a rămas la hotărârea lui...

Vremea s-a scurs implacabilă, starea de sănătate a soţiei mele s-a deteriorat şi am fost nevoit să renunţ la Sesiunea ştiinţifică a Muzeului Argeş din Piteşti, ratând astfel şi întâlnirea cu Ion Nania. La 22 dec. 2009 am găsit puţin răgaz să-i scriu pe verso-ul unei reproduceri după „Naşterea Domnului" de la Mănăstirea Stavronikita de pe muntele Athos o scrisoare cu noutăţile din viaţa CRIFST. Printre altele îl asiguram că voi publica o recenzie despre ultima sa carte (Rusaliile) şi că voi avea grijă, împreună cu Valentin Marin şi Oriana Irimia, să-i pregătim articolul încredinţat nouă spre publicare, intitulat:

Degradarea naturii în județul Argeș în perioada 1948–2009 și cauzele ei (titlu prescurtat, propus de mine) în revista *Studii și comunicări* a Diviziei de Istoria Științei.

Neliniștit de tăcerea lui îndelungată și de faptul că nu mai răspundea la telefon, am cerut informații de la redacția revistei *Argeș* – înainte de a pune scrisoarea la cutie. Am aflat cu mâhnire că Nania plecase deja pe drumul fără de întoarcere la 13 decembrie 2009. Dumnezeu să-l odihnească și să-i fie țărâna ușoară, că mult a mai avut de tras în viață din cauza verticalității, a mândriei sale de țăran român, care a suferit psihic și chiar fizic văzând cum, în ultimele două decenii, bogățiile țării, realizate prin truda a 22 de milioane de români, au fost jefuite fățiș, fără rușine, de așa-zisa „clasă politică”, în numele libertății și al democrației, politicieni care au avut și au grijă să lungească „tranziția la infinit”. „Cum să uităm – îmi scria Nania în decembrie 2005 – de bolșevicii noștri care au acumulat în doar 17 ani bogății pe care bancherii din lumea capitalistă le-au strâns în sute de ani – în timp ce marea gloată a românilor în zilele de Crăciun și de Anul Nou abia își poate cumpăra cartofi și o bucată de carne...”

Repere cronologice

Ion Nania s-a născut la 25 martie 1934 în satul Mozăceni (jud. Argeș).

A copilărit în casa părintească, situată în câmp, la 1 km de inima satului. Tatăl lucra cașele și binalele sătenilor, dar mai ales doage la conacul din pădurea boierului Șerban Iordache; seara îl adormea citindu-i cu voce tare un basm sau ziarul căpătat de la boier sau preot.

A început să muncească de la șase ani (1941), pășunând micul ciopor de oi și vite alături de alți oameni din sat. Aici, de la bătrânii satului a învățat datinile strămoșești, numele și tainele plantelor și animalelor, legile nescrise ale pământului etc.

În 1945, tatăl, întors de la război, zdrobit de schijele unei bombe, și-a reluat activitatea la conacul din pădurea lui Ștefan Iordache. Văzând setea de cunoaștere a băiatului, de câte ori se întâlneau, boierul îi povestea din istoria nescrisă a boierilor munteni: Basarabii, Craioveștii, Goleștii. „Cei mai vechi au fost Bălăcenii, de mii de ani; ei au fost urmașii unui rege al dacilor, pe nume Bal, care a stăpânit

din începuturi Ţara Vlaşca şi Teleormanul; ei au fost primii conducători ai ţării; apoi s-au ridicat Basarabii, mai târziu, de la Negru-Vodă încoace”. (I. Nania, 2007, p. 10–11). De la boierul Ştefan Iordache copilul Ion Nania a auzit numeroase legende cu Bălăcenii. O parte din ele sunt povestite în cartea *Legende şi tradiţii* (I. Nania, 2007) care poartă următoarea dedicaţie: „Dedic această carte izvorâtă din sufletul neamului românesc, ultimului descendent al marii familii de boieri români învăluiţi de misterul legendelor care mi-au încântat copilăria, domnului academician Constantin Bălăceanu – Stolnici şi fostului coleg din clasa I de gimnaziu, Victor Iordache, mort foarte tânăr, prin înec într-un lac din Bucureşti”.

În 1947, la stăruinţa boierului Şerban Iordache, tatăl băiatului a acceptat să dea examen pentru o bursă la Gimnaziul Unic din Teiu-Deal. Iniţial se opunea pentru că, el fiind schilodit pe front, băiatul ţinea gospodăria, era singurul care muncea. Obţinând bursa pentru clasa întâi, la început mergea la şcoală desculţ, cei 13 km dus-întors până la gimnaziu; abia după ce cădea bruma a încălţat opincile.

Anul şcolar 1947–1948 l-a absolvit ca premiant I cu coroană. În anul următor, odată cu venirea comuniştilor la putere, directoarea Maria Bichiu a fost schimbată, bursele s-au dat, fără concurs, copiilor cu părinţi săraci (chiar dacă erau săraci din cauza băuturii şi lenei de a munci). Boierul Şerban Iordache a fost ridicat, bătut, dus la Piteşti unde a murit curând într-un spital; avea 85 de ani. Tatăl lui Nania n-a primit pensie de invalid deoarece a luptat pe frontul de la răsărit; a murit în 1953.

În 1953 a absolvit liceul. Refuzând propunerea de a se înrola în securitate, direct sublocotenent, propunerea de a se înscrie în Partidul Comunist şi postul de profesor la Câmpulung, a acceptat o catedră la ţară pentru a-şi ajuta mama. Aceste refuzuri l-au costat rămânerea ca suplinitor toată viaţa. În schimb se putea lăuda la prieteni că este unul dintre puţinii profesori de ştiinţe sociale (respectiv de istorie) din ţară care se pot mândri că nu au avut niciodată carnet roşu de comunist. Poziţia intransigentă i-a adus multe suferinţe, fiind ridicat de câteva ori, anchetat şi supus unor cazne cumplite la sediul Securităţii din Topoloveni, unde era şi sediul raionului.

În 1958 şi 1959 a obţinut câteva premii pentru culegeri de folclor.

În 1974 a prezentat un volum, *Legende și mituri*, la Editura Ion Creangă care l-a respins sub pretextul că nu conținea mituri și legende inedite și că planul editorial avea deja volume cu acest profil. La rândul său, Editura Litere l-a respins în anul 1975 ca nerealizat suficient din punct de vedere literar. Verificând arhivele de folclor din București și Cluj, Nania a constatat că legendele culese de el nu se află nici măcar ca variante în aceste arhive. În 1977 depune manuscrisul la Centrul de Îndrumare a Creației Populare al Județului Argeș. Directorul Costin Alexandrescu a scris pe prima pagină: „Lucrarea poate fi tipărită" dar nu s-a făcut din lipsă de fonduri. Mai târziu, Nania a aflat că volumul s-ar fi tipărit imediat dacă autorul ar fi acceptat să renunțe la legendele în care apare Dumnezeu și la cele în care se pomenește de neamul Bălăcenilor.

În 1985 Nania a făcut un bilanț al realizărilor sale consemnat în prefața cărții sale *Legende și tradiții*: „Rămân cu satisfacția că, în ciuda prigoanei și a bestialităților la care am fost supus în tot timpul dictaturii bolșevice, cu ajutorul lui Dumnezeu toate persecuțiile m-au întărit, mi-au consolidat credința, rezistența fizică și psihică, dar și puterea de a mă bucura de o parte a muncii [...]. Căutând să formeze „omul nou" ateu, leneș, mincinos și hoț ei au anihilat hărnicia, dăruirea pentru binele societății, cinstea și mai ales sacralitatea. Cu credința în Dumnezeu, convins de prăbușirea comunismului, sacrificându-mi trupul, banii și viața de familie, am reușit să colind țara și să adun comori, astăzi uitate de toți. Am simțit bucuria muncii împlinite în trei volume care însumează abia 1 400 de pagini din cele peste 10 000 bătute la mașină până în 1985. Este bucuria muncii din a doua epocă a vieții a generației mele".

„A treia epocă, pe care o trăim, a început cu făgăduirea unui comunism cu față umană, căutându-se impunerea acestei noi fericiri cu ajutorul hoardelor dezlănțuite, înarmate cu bețe și târnăcoape, care mărșăluiau prin Capitală, lovind și omorând, cu urlete sinistre: „Moarte intelectualilor!" sau „Noi muncim, noi nu gândim!" sau „Noi nu ne vindem țara!". Făgăduitorii n-au vândut-o; au jefuit-o și o jefuiesc în continuare fără rușine. În locul boierilor pe care i-am avut model de viață în copilărie au apărut miliardarii jefuitori. Dacă în timpul dictaturii bolșevice eram socotit un element dușmănos, iar

numele îmi era trecut pe lista neagră, neputând să public, azi nu am sponsori. În locul boierilor care apreciau valoarea şi iubirea de neam şi ţară, care îmi făgăduiseră întreţinerea pentru studii, noii „boieri" sunt dezinteresaţi până şi de etnocultura şi istoria neamului".

A murit, răpus de cancer, la 13 decembrie 2009 în Piteşti. Trăind numai din pensia mizeră de fost profesor suplinitor, şi-a asigurat înmormântarea după datinile ţăranilor din Mozăceni, din vânzarea bibliotecii în care şi-a băgat micile economii de-a lungul anilor. A murit aşa cum a trăit: modest, trudind în tăcere până în ultima clipă la realizarea lucrărilor de specialitate pe baza materialelor şi datelor culese pe teren.

Opera

Profesorul Ion Nania a avut o intensă activitate didactică şi mai ales ştiinţifică pe care a valorificat-o în numeroase publicaţii – multe dintre ele bucurându-se de aprecierea specialiştilor din domeniile respective. Un bilanţ făcut pe baza listei publicate ca anexă, în ultima carte a lui Nania (2009) de către Alexandru Mărchidan, directorul Editurii „Alean" din Piteşti, poate fi exprimat în cifre după cum urmează:

– 5 cărţi (arheologie, istorie, etnologie, etnozoologie şi etnobotanică, folclor etc.);

– 111 lucrări şi articole ştiinţifice (din diferite domenii ale ştiinţelor naturii);

– 127 articole în diferite ziare şi reviste din toată ţara; în total **243 titluri**. La acestea se adaugă cele peste **250 de comunicări** redactate şi prezentate în centrele universitare şi culturale din ţară în perioada martie 1958 – mai 2009. Lista lui Mărchidan cuprinde, de asemenea, **72 articole** conţinând referiri şi aprecieri, inclusiv recenzii despre articolele şi cărţile publicate de Ion Nania.

Trimiţând la sursa bibliografică indicată mai sus, mă voi mărgini la alcătuirea unei selecţii de lucrări care să-l reprezinte.

Cărţi publicate

Ion Nania a publicat, pe parcursul a 32 de ani (1977–2009), cinci cărţi. Cea mai realizată dintre ele, prin metoda de cercetare, erudiţie şi competenţă este desigur monografia satului natal,

Mozăceni – Argeş. Această carte, scrisă într-o românească neaoșă, excelează prin conținutul bogat în date culese la fața locului – fiind cea mai completă și mai documentată științific din câte am citit până acum. Consumându-i o bună parte din energia creatoare, atât în faza de culegere metodică a datelor în teren, cât și în cea de prelucrare a datelor și elaborare propriu-zisă a textului, poate fi considerată *cartea vieții sale, model de monografie a unei localități* (*vide* Negrea, 2005). Iată lista celor cinci cărți:

1. *Istoria vânătorii în România – Din cele mai vechi timpuri până la instituirea legii de vânătoare – 1891*, Editura Ceres, București, 1977, 280 pp.
2. *Vânatul pe teritoriul României – Mărturii arheologiei, istorice, folclorice și etnologice pespre mamifere dispărute și pe cale de dispariție*, Editura Sport-Turism, București, 1991, 344 pp.
3. *Mozăceni – o veche așezare din fosta țară Vlașca*, Editura Paralela 45, Pitești, 790 pp.
4. *Legende și tradiții*, Editura Alean, Pitești, 2007, 147 pp.
5. *Rusaliile, sărbătoare multimilenară în spațiul românesc*, Editura Alean, Pitești, 114 pp.

Studii și articole publicate

Ion Nania a publicat peste o sută de lucrări și articole în disciplinele științifice în care devenise un specialist recunoscut de personalități consacrate, cu precădere dintre istorici, arheologi, etnologi, etnobotaniști, etnozoologi și folcloriști. Am selectat din lista întocmită de Al. Mărchidan câteva lucrări semnificative din care să rezulte preocupările sale științifice în anii 1963–2007 (*vide* I. Nania, 2009, p. 97–109):

- *Contribuții la problema localizării luptei de la Rovine,* SAI, V, 1963: 431 – 435.
- *Două depozite neolitice în raionul Costești,* SCIV, 16,2, 1965: 311–321.
- *Istorie și pescuit pe Drâmbovnic,* Vânătorul și pescarul sportiv, Anul XXII, nr. 3 (252), martie 1970, p. 12.
- *Noi descoperiri din paleoliticul inferior în județul Dâmbovița,* Studia valahica, Muzeul Județean Dâmbovița, Târgoviște, 1970, pp. 3–78 + 3 planșe.

- *Un prețios izvor care amintește căderea statului lui Burebista: tezaurul de la Sprâncenata,* Studii și comunicări, IV, Pitești, 1972, pp. 205–219.

- *Un fiu care luptă departe,* Magazin istoric, anul IV, nr. 5 (62) 1972, p. 52–53.

- *Dimitrie Cantemir, precursor al etnologiei românești*, Oltul, anul VI, nr. 1968, Slatina, 11 aug. 1973, p. 2.

- *Au fost dacii politeiști?* Noi, Tracii, Milano, anul III. nr. 39, nov. 1977, pp. 1–6 și nr. 40, dec. 1977, pp. 75–92.

- *Țestul – cel mai vechi obiect de copt pâine*, al X-lea Simpozion Național de Istorie și Retrologie agrară a României, Baia Mare, 15–18 iunie 1988, pp. 50–51.

- *Iepurele în onomastica românească*, Diana, Anul II, nr. 12, Timișoara, 1992, p. 7.

- *Curse din vechime*, Almanah VPR, 1993, pp. 28–29.

- *Cocoșul de câmp, cocoșul de pădure sau cocoșul aldai,* Satu Mare – Studii și comunicări, vol. I, 2000 – Științele naturii, Muzeul Județean Satu Mare, pp, 182–219.

- *Necropola Hallstattiana de la Țițești*, Argesis, tom. XI, Muzeul Județean Argeș, Pitești 2002, pp. 49–52.

- *Tradiția întemeierii Piteștilor – numele orașului – primele atestări,* Restituiri-Pitești, Revistă trimestrială de istorie a Centrului Cultural Pitești, Anul IV, nr. 11, mai 2006, pp. 4–8 – pseudonim Ion Leșanu.

- *Florica – vatra Brătienilor – „nașă" pentru alte sate,* Restituiri-Pitești, Anul IV, nr. 11, mai 2006, pp. 29–30.

- *Ziua Lupului – 23 august,* Restituiri-Pitești, Anul IV, nr. 12, august 2006, pp. 6–8, speudonim Ionică Alconstant Buică.

- *Aspecte istorice privind mamifere dispărute din zona Piteștilor,* Restituiri-Pitești, Anul IV, nr. 12, august 2006, pp. 21–26, pseudonim Ion Leșanu.

- *Numai prin (re)învățarea adevărului istoric poporul român își va (re)căpăta demnitatea*, Restituiri-Pitești, Anul IV, nr. 13, decembrie 2006, pp. 2–4.

- *Încă un nume necunoscut al unei plante: Tiriplic (Trifolium campestre Schreb.)* Caiete folclorice Argeș, centrul Județean pentru

Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Argeș – Asociația Folcloriștilor Argeșeni „C. Rădulescu-Codin”, Pitești, 2009, pp. 129–133.

A mai publicat în ziare și reviste precum *Secera și ciocanul, Flacăra, Glasul dreptății, Argeșul liber, Imposibil, Curierul de Argeș.*

Contribuția lui Ion Nania în domeniile științifice în care s-a specializat este substanțială. El a avut grijă s-o împărtășească tuturor oamenilor și prin articole de popularizare în presa locală și națională, la manifestări științifice și culturale de pe întreg cuprinsul țării etc. Cum bine remarca Al. Marchidan, „O personalitate de asemenea talie nu putea să nu se bucure de aprecierea contemporanilor. Unii i-au pomenit doar numele, impresionați de participarea activă la cele mai de seamă întruniri științifice sau culturale, alții i-au adus elogii în cele mai diferite publicații și articole, în lucrări de specialitate, ba chiar și în romane”. În lista de lucrări pe care o prezintă (*vide* I. Nania, 2009, p. 110–113) se regăsesc autorii și lucrările în care apar unele din aceste aprecieri; nu au fost trecute lucrările cu note infrapaginale în care este citat și Ion Nania.

Prin moștenirea culturală-științifică lăsată generațiilor viitoare sub formă de cărți și articole, Ion Șerban Nania și-a înscris definitiv numele cu majuscule în istoria neamului românesc pe care l-a iubit fără rezerve. De altfel, din toate scrierile sale răzbate mândria de a fi „din Vlașca, din Mozăceni – sat cu nume străvechi și frumos de origine geto-dacă”... Amintirea lui va rămâne neștearsă în memoria semnatarului acestor rânduri, mândru, la rândul său, că a descoperit în inima Piteștiului pe acest om cu suflet de copil mare și credul, înnăscut cercetător științific, pasionat de studiul mediului înconjurător sub toate aspectele și înzestrat cu harul scrisului – dar neînțeles de oamenii meschini sau mediocri, mai totdeauna acaparatori ai puterii, oriunde s-ar afla, care i-au cășunat multă suferință sufletească și trupească. Dumnezeu să îl odihnească în pace!

Bibliografie

[1] Antipa, Gr., *Regiunea inundabilă a Dunării. Starea ei actuală și mijloacele de a o pune în valoare,* Inst. de Arte Grafice, București, 1910, pp. 1–264.

[2] Antipa, Gr., *Punerea în cultură a regiunii băltoase a României. Terenurile inundabile și pescăriile,* Acad. Română, Mem. Secț. Șt., ser. 3, 4, mem. 4, București, 1927.

[3] Bârcă, Gh., Băcescu, M., *Grigore Antipa.* În seria *Savanți de pretutindeni,* Editura Științifică, București, 1969, pp. 1–157.

[4] Botnariuc, N., Beldescu S., *Monografia complexului de bălți Crapina-Jijila*, Hidrobiologie, nr. 2, 1961.

[5] Motaș, C., *Figuri de naturaliști*, Editura Științifică, București, 1960, pp. 1–340.

[6] Motaș, C., *Protecția naturii, o problemă capitală a timpului nostru*, St. Com. Mus. Șt. Nat. Bacău, 1971.

[7] Negrea, Șt., *Prin peșterile lumii. Din jurnalul unui speolog roman*, Editura Sport-turism, București, 1979, pp. 1–176.

[8] Negrea, Șt., *Pe urmele lui Grigore Antipa*, Editura Sport-turism, București, 1990, pp. 1–264.

[9] Negrea, Șt., Negrea, A., *Ecologia populațiilor de Cladoceri și Gasteropode din zona inundabilă a Dunării*, Editura Academiei R. S. România, București, 1975, pp. 1–232.

[10] Nania, I., *Mozăceni, o veche așezare din fosta țară Vlașca*, Editura Paralela 45, Pitești 2004, pp. 1–790.

[11] Nania, I., *Legende și tradiții*, Editura Alean, Pitești, 2007, pp. 1–147.

[12] Nania, I., *Rusaliile – sărbătoare multimilenară în spațiul românesc*, Editura Alean, Pitești, 2009, pp. 1–114.

[13] Pârvu, C. (coordonator), *Dicționar enciclopedic de mediu DEM*, Regia Autonomă Monitorul Oficial, București, 2005, vol. 1 (A–K), pp. 1–852, vol. 2 (L–Z), pp. 854–1638.